

γωνιά

γωνιά κ. **γωνιά**, **η**, ουσ. [*αρχ. γωνία*], η γωνία. **1.** η άκρη ψωμιού, πίτας ή γλυκίσματος που συνήθως είναι ξεροψημένο: «όταν κόβω το ψωμί, του δίνω πάντα τη γωνιά, γιατί ξέρω πως του αρέσει || φέρε μου μια σπανακόπιτα. -Θέλεις μέση η γωνιά; || απ' τον μπακλαβά μ' αρέσει να τρώω τη γωνιά». **2.** ο προσωπικός, ο ιδιαίτερος χώρος κάποιου, ιδίως στο σπίτι του: «αποτραβήχτηκε αθόρυβα στη γωνιά του κι έπεσε σε περισυλλογή». (Παιδικό τραγούδι: *στη γωνιά μας κόκκινο τ' αναμμένο τζάκι, τούφες χιόνι πέφτουνε στο παραθυράκι*). **3.** το τζάκι: «ο παππούς καθόταν στη γωνιά κι έψηνε κάστανα». **4.** (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) το σημείο εκείνο της εστίας, που βρίσκεται ακριβώς δίπλα από τη δοκό: «σούταρε με δύναμη κι έστειλε την μπάλα στη γωνιά». Υποκορ. **γωνίτσα**, **η**. (Ακολουθούν 25 φρ.)·

- *αδειάζω τη γωνιά*, φεύγω, απαλλάσσω κάποιον ή κάποιους από την παρουσία μου: «επειδή ήρθε η ώρα να φύγω, σας αδειάζω τη γωνιά»·

- *άδειασέ μας τη γωνιά ή άδειασέ μου τη γωνιά*, (απειλητικά ή υποτιμητικά) άφησέ με στην ησυχία μου! Ξεκουμπίσου! φεύγα! (Λαϊκό τραγούδι: *άι στη μάνα σου κυρά μου κι άδειασέ μας τη γωνιά, εβαρέθηκα το ψέμα και την πονηριά*). Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για το άτομό του·

- *απ' όλες τις γωνιές της γης*, από όλα τα μέρη της γης, από παντού: «κάθε καλοκαίρι έρχονται οι τουρίστες στην Ελλάδα απ' όλες τις γωνιές της γης»·

- *βάζω στη γωνιά*, αποταμιεύω κρυφά χρήματα, ιδίως για μελλοντική χρήση: «κάθε τόσο βάζει μερικά λεφτουδάκια στη γωνιά για τα γεροντάματά του»·

- *βρήκε γωνιά να ξυστεί*, βρήκε τον τρόπο να εξυπηρετηθεί, να κάνει τη δουλειά του: «μέχρι τώρα, ό,τι βοήθεια ήθελε, ερχότανε σε μένα, απ' τη μέρα όμως που βρήκε γωνιά να ξυστεί, δε μου λέει ούτε καλημέρα». Από την εικόνα του ατόμου που, όταν του φαγουρίζει έντονα η πλάτη του και είναι μόνο, βρίσκει μια γωνιά και πηγαίνει και τρίβεται επάνω της για να ηρεμήσει από τη φαγούρα·

- *για δε(ς) απ' τη γωνιά αν έρχομαι ή για πά(νε) να δεις απ' τη γωνιά αν έρχομαι ή δεν πα(ς) να δεις απ' τη γωνιά αν έρχομαι; ή πά(νε) να δεις απ' τη γωνιά αν έρχομαι*, **α.** ειρωνική προτροπή σε κάποιον που έχει την εντύπωση πως μπορεί να μας ξεγελάσει ή που προσπαθεί να μας ξεγελάσει. **β.** ειρωνική προτροπή σε κάποιον που κάνει τον έξυπνο ή τον έμπειρο σε κάτι, ενώ εμείς είμαστε πιο έξυπνοι ή πιο έμπειροι από αυτόν. Συνών. *για δε(ς) αν κουνιούνται οι βάρκες ή για πά(νε) να δεις αν κουνιούνται οι βάρκες ή δεν πα(ς) να δεις αν κουνιούνται οι βάρκες; ή πά(νε) να δεις αν κουνιούνται οι βάρκες*·

- *γωνιά το μαγαζί*, λέγεται για τη δουλειά που αποφέρει ικανοποιητικά κέρδη: «αυτός ξοδεύει περισσότερα απ' όλους μας, γιατί έχει, βλέπεις, γωνιά το μαγαζί». Από το ότι, το μαγαζί που βρίσκεται στη γωνιά, που σχηματίζουν δυο δρόμοι, θεωρείται προνομιούχο, γιατί λόγω της θέσης του μπορεί να έχει δυο βιτρίνες, και περισσότερη εμπορική κίνηση από άλλα που βρίσκονται σε άλλη θέση·

- *είναι αγαμήτου και απάρτου γωνιά*, βλ. λ. [αγαμήτου](#)·

- *θέλει τη γωνιά του*, έχει ανάγκη (όπως και κάθε άτομο) από ένα προσωπικό, από ένα ιδιαίτερο χώρο μέσα στο σπίτι του, όπου μπορεί να αποτραβηχτεί για να βρει τη γαλήνη, την ησυχία, την ηρεμία του: «όπως ο κάθε άνθρωπος έτσι κι αυτός θέλει τη γωνιά του»·

- *κάθομαι στη γωνιά μου*, δεν κάνω τίποτα, δε συμμετέχω, αδρανών: «όλοι μπερδεύτηκαν στον καβγά και μόνο ο τάδε έκατσε στη γωνιά του»·

- *κάτσε στη γωνιά σου*, συμβουλευτική προτροπή σε κάποιον να μην πάρει μέρος σε κάποια διαδικασία: «κάτσε στη γωνιά σου κι άσε τους άλλους να βγάλουν το φίδι απ' την τρύπα». Συνήθως της φρ. προτάσσεται το *βρε*·

- *κι ο μπακλαβάς γωνιά*, βλ. λ. *μπακλαβάς*·

- μένω στη γωνιά, **α.** (ιδίως για άντρες) μένω άγαμος, μένω γεροντοπαλικάρο: «αφού δεν παντρεύτηκε μέχρι τώρα, σίγουρα θα μείνει στη γωνιά». **β.** (για γυναίκες) βλ. συνηθέστ. μένω στο ράφι, λ. ράφι·
- μου βγήκε απ' τη γωνιά ή μου τη βγήκε απ' τη γωνιά, ενήργησε, μου συμπεριφέρθηκε με προκλητικό τρόπο: «αφού μου τη βγήκε απ' τη γωνιά, θα υποστεί και τις συνέπειες». Από την αναστάτωση του ατόμου, όταν δεχτεί κάποιον μπροστά του που βγαίνει ξαφνικά από τη γωνιά. Για συνών. βλ. φρ. μου βγήκε ανάποδα ή μου τη βγήκε ανάποδα ή μου τη βγήκε στο ανάποδο, λ. ανάποδος·
- μου την έστησε στη γωνιά ή μου την είχε στημένη στη γωνιά, караδοκούσε, καιροφυλακτούσε για να μου κάνει κακό: «έπρεπε να τον προσέχω αυτόν τον άνθρωπο, γιατί το 'ξερα πως, απ' τον καιρό που του είχα φάει μια δουλειά, μου την είχε στημένη στη γωνιά»·
- πετώ στη γωνιά, παύω να χρησιμοποιώ κάτι, το αχρηστεύω: «απ' τη στιγμή που δε δούλευε άλλο η ξυριστική μου μηχανή, την πέταξα στη γωνιά»·
- ράβδος εν γωνία, άρα βρέχει, βλ. λ. [ράβδος](#)·
- στρογγυλεύει τις γωνιές, αμβλύνει τα διάφορα προβλήματα, τις διάφορες δύσκολες καταστάσεις ή τις διάφορες φιλονικίες και έριδες μεταξύ δυο ατόμων ή δυο ομάδων για την επίτευξη κάποιου σκοπού του: «η κυβέρνηση δε λέει με ειλικρίνεια ποια είναι τα προβλήματα του λαού, αλλά στρογγυλεύει τις γωνιές και μας τα παρουσιάζει όλα ρόδινα || είναι πολύ στενοχωρημένος που τα παιδιά του μαλώνουν κάθε τόσο για τα περιουσιακά του, κι αυτός κάθετα και στρογγυλεύει τις γωνιές για να τα μονοιάσει»·
- τη στριμώχνω στη γωνιά, γίνομαι πολύ πιεστικός σε μια γυναίκα για να ενδώσει στις ερωτικές μου προτάσεις: «τη στρίμωξε στη γωνιά και προσπαθούσε να την πείσει να πάνε στη γκαρσονιέρα του»·
- τον βάζω στη γωνιά, του αφαιρώ τις δικαιοδοσίες του, τον παραγκωνίζω: «μόλις αντιλήφθηκε πως προσπαθούσαν να τον βάλουν στη γωνιά, τους πέταξε κατάμουτρα την παραίτησή του»·
- τον περιμένω στη γωνιά, καιροφυλακτώ να του ανταποδώσω τα ίσα, καιροφυλακτώ να τον εκδικηθώ: «τώρα με ξεγέλασε, αλλά θα τον περιμένω στη γωνιά, που θα μου πάει!»·
- τον στριμώχνω στη γωνιά, γίνομαι πολύ πιεστικός, φέρνω κάποιον σε πάρα πολύ δύσκολη θέση: «μόλις τον στρίμωξαν στη γωνιά, τα ξέρασε όλα». Από την εικόνα του πυγμαχού που κλείνει τον αντίπαλό του σε κάποια γωνιά του ρινγκ και του χτυπάει με τις γροθιές του·
- του τη βγαίνω απ' τη γωνιά, ενεργώ, συμπεριφέρομαι εναντίον του με προκλητικό τρόπο: «κι ενώ τα είχαν συμφωνήσει κι ήταν να υπογράψουν, ξαφνικά, του τη βγήκε απ' τη γωνιά και τον παράτησε σύζυλο, χωρίς λόγο». Για συνών. βλ. φρ. του βγαίνω ανάποδα ή του τη βγαίνω ανάποδα ή του τη βγαίνω στο ανάποδο, λ. ανάποδος·
- του τη στήνω στη γωνιά ή του την έχω στημένη στη γωνιά, **α.** του στήνω καρτέρι για να τον εκδικηθώ: «του τη 'στήσαν στη γωνιά και, μόλις φάνηκε, τον σάπισαν στο ξύλο». **β.** караδοκώ, καιροφυλακτώ για να του κάνω κακό: «τώρα μου την έφερε, αλλά του την έχω κι εγώ στημένη στη γωνιά για να του τη φέρω». Πρβλ.: δε θέλω παρατράγουδα ούτε και ρεζιλίκια, γιατί οι άλλοι απ' τη γωνιά την έχουν στήσει βρε παιδιά (Λαϊκό τραγούδι)· βλ. και λ. στημένος, στήνω·
- υπάρχουν διαφορετικές γωνίες λήψης, λέγεται στην περίπτωση που σε ένα οργανωμένο σύνολο, ιδίως πολιτικό, υπάρχουν διαφορετικές γνώμες: «δεν μπορούμε να κάνουμε δυναμική αντιπολίτευση στην κυβέρνηση, γιατί στο κόμμα μας υπάρχουν διαφορετικές γωνίες λήψης»·